

Andela D. Keljanović

“SLIČAN SE SLIČNOM RADUJE” ILI SE “SUPROTNOSTI PRIVLAČE” – HIPOTEZA PODUDARANJA NA STRANI FIZIČKE ATRAKTIVNOSTI ILI SOCIJALNE POŽELJNOSTI PARTNERA

Uprkos vremenu kada *body positive* koncept osporava načine na koje mediji i društvo predstavljaju sliku “idealnog tela” stiže se utisak da je najvrednija osobina fizički izgled. Oni koji diktiraju standarde današnjice fizički su privlačni, atraktivni, popularni i time poželjniji kao potencijalni partneri. Ljudi, bez obzira na sopstvenu privlačnost, skloni su odabiru vrlo atraktivnih partnera. Međutim, hipoteza podudaranja pretpostavlja da pojedinci biraju partnere sličnog nivoa privlačnosti. U ovom pregledu ćemo videti da li nam se odabirom partnera iz “iste lige” povećavaju šanse za uspešan ishod. Jedan od ključaka početnog istraživanja hipoteze podudaranja jeste da je čista fizička privlačnost najvažnija odrednica dopadljivosti. Premda, znamo za parove koji nisu jednake fizičke atraktivnosti i tada nečija društvena poželjnost, osim fizičke privlačnosti, može biti nadomešćena osobenošću i materijalnim statusom. Tendencija preferiranja visoko privlačnih partnera slabi kada su prisutni moderirajući faktori koji uključuju nisku dostupnost vrlo atraktivnih potencijalnih partnera u opštoj populaciji i predviđaju mogućnost odbacivanja. Hipoteza podudaranja nije empirijski potvrđena i mnogi aspekti nisu testirani. Zato prikazujemo novu teoriju koja polazi od pretpostavke da postoji razlika u kojoj meri neki spol vrednuje fizičku privlačnost, podrazumevajući da muškarci lako mogu nadoknaditi deficit u fizičkoj privlačnosti drugim poželjnim osobinama poput visokog socioekonomskog statusa. Iako je u osnovi dizajnirana da objasni i predvidi različite obrasce ponašanja kod odabira partnera, moguće je generalizovati i na druge dimenzije poželjnosti.

Ključne reči: *hipoteza podudaranja, fizički izgled, privlačnost*

UVOD

Fizička privlačnost je važna odrednica prilikom odabira romantičnog partnera. Današnja društva su konstantno bombardovana porukama o važnosti fizičkog izgleda. Osim što se takve poruke prožimaju kroz sve medije, društvene mreže nam sve češće nameću “idealne ljude” koji su atraktivni, popularni, mršavi i fizički privlačni. Istraživači su na različite načine proučavali interesovanje ljudi za fizičku privlačnost partnera u smislu važnosti, uticaja na percepciju i uloge koju ima prilikom izbora partnera. Stiče se utisak da je u današnjem društvu najvrednija osobina fizički izgled. U istraživanju karakteristika fizičkog self-koncepta studenata psihologije i doživljaja atraktivnosti vlastitog tela (Keljanović & Todić-Jakšić, 2019) dobijene su statistički značajne razlike između muških i ženskih ispitanika u fizičkim karakteristikama poput fizičkog izgleda i doživljaja atraktivnosti u korist grupe devojaka. Devojke su zadovoljnije svojim fizičkim izgledom i sebe doživljavaju privlačnije, s lepšim licem i procenjuju da bolje izgledaju od svojih prijatelja. Lice neke osobe je jedna od mnogih fizičkih karakteristika na kojoj ljudi zasnivaju prve utiske što je pokazano i u istraživanju (Wickham & Morris, 2003), gde su procenjivali odnos privlačnosti i prepoznatljivosti nepoznatih lica. Zaključak ovog istraživanja je da sve dok pojedinac ima jednu karakterističnu fizičku osobinu, lako će biti primećen u gomili, zato što ga ta jedna karakteristika razlikuje od prosečnog lica.

Tendencija ljudi da biraju partnere sličnog nivoa fizičke privlačnosti poznata je kao hipoteza podudaranja (Berscheid et al., 1971). Walster i saradnici (Walster et al., 1966) definišu hipotezu podudaranja kod heteroseksualnih osoba prilikom izbora partnera, gde navode da će osobe sličnog nivoa fizičke privlačnosti više privlačiti jedni druge. Hipoteza je bazirana na teoriji aspiracije (Lewin et al., 1944) koja predviđa da prilikom pravljenja realističnih izbora cilj ne zavisi samo od objektivne poželjnosti, već i od uočene verovatnoće da se on postigne. Teorija nivoa aspiracije (Lewin, Dembo, Festinger, & Sears, 1944) predviđa da će pojedinac izabrati partnera otprilike sličnog nivoa sopstvene društvene poželjnosti. Prema tome, Walster i kolege (1966) su pretpostavili da što su ciljevi privlačniji – to će biti teže postići ih. Odnosno, što su osobe više fizički atraktivne, tražiće fizički privlačne partnere, dok će manje atraktivni biti u potrazi za manje atraktivnim. Međutim, videćemo kasnije iz prikaza rezultata da Walster i sar. (1966) nisu uspeli da potvrde originalnu hipotezu dobivši rezultate

da, bez obzira na sopstveni nivo fizičke privlačnosti, ispitanici preferiraju atraktivne partnere. Iako u originalnom istraživanju hipoteza podudaranja ostaje nepotvrđena, nastavlja da bude široko prihvaćena kroz brojne studije jer, uprkos eksperimentalnim neuspesima potvrđivanja hipoteze, korelacione studije otkrivaju pozitivne odnose (Kalick & Hamilton, 1986). Isti autori nalaze da od 19 ispitanih udžbenika socijalne psihologije, 13 udžbenika posvećuje prostor hipotezi podudaranja.

Feingold (1988) pronalazi da, iako je teorija aspiracije uspešno predvidela ponašanje u situaciji orentisanog na zadatak, ipak postoji nekoliko faktora na putu procesa aspiracije koji dovode do podudaranja. Najpre se očekuje da neko bude svestan sopstvenog nivoa privlačnosti. Feingold (1988) u svojoj metaanalizi koristi samo psihološke studije, uviđajući da istraživači zanemaruju neke važne varijable poput obrazovanja i dimenzija ličnosti, ne uzimajući ih kao mere te omogućavajući tako procenu relativne snage odgovarajućih efekata koji su pronađeni. Isti autor (Feingold, 1988) pronalazi da efekti podudarnosti koji su pronađeni za privlačnost i samoprocenu iz interdisciplinarnog pozicije nisu atipično visoki, što samo potvrđuje uverenje psihologa da se podudaranje zasniva pre svega na fizičkoj privlačnosti, koja je u socijalnoj psihologiji postala sinonim za poželjnost (Kalick & Hamilton, 1986).

Feingold (1988) je postulirao trostepenu teoriju formiranja odnosa. U prvoj fazi se grupišu ljudi sličnog obrazovnog nivoa i profesionalnog statusa. Zatim se odabir partnera odvija u uslovima grupa koje su po statusu uporedive, ali se razlikuju po društvenoj poželjnosti. U drugoj fazi pojedinci iz svoje grupe uklanjaju one manje poželjne od sebe, pa se interakcije događaju između ljudi sličnog socioekonomskog statusa i poželjnosti unutar grupe. U trećoj fazi dolazi do aktivnog odlučivanja o odabiru partnera. Prema ovom modelu psiholozi su preterano potencirali privlačnost, fokusirajući se na interpersonalne procese koji se odvijaju u drugoj fazi. To se dogodilo zbog originalne studije Walstera i saradnika (1966) koji su samo iz praktičnih razloga stavili fokus svog rada na fizičku atraktivnost. Studija je sprovedena s homogenom grupom studenata uz uveravanje da su socioekonomske karakteristike ispitanika svedene na minimum (Folkes, 1982). Smatrajući da je privlačnost jedini prediktor naklonosti, uparivali su ispitanike sastancima naslepo, zanemarujući činjenicu da je fizička

privlačnost samo jedan od faktora koji uzrokuje podudaranje i sviđanje među partnerima.

Fizički privlačne osobe su popularnije kao potencijalni partneri, te će ih češće birati atraktivni partneri. Podudaranje atraktivnosti moguće je objasniti različitim teorijama, od evolucione teorije (Thiessen & Gregg, 1980), preko teorije jednakosti koja pretpostavlja da je odnos izgrađen na podudarnosti karakteristika više zadovoljavajući, od odnosa koji uključuje neusklađenost ličnih atributa (Walster et al., 1966). Istraživanja ukazuju da privlačni ljudi traže jedni druge, ostavljajući manje atraktivne osobe da se biraju među sobom (Hitsch et al., 2010; Kalick & Hamilton, 1986). Istraživači (Berscheid & Reis, 1998) dolaze do zaključka da ljudi uglavnom imaju univerzalne standarde lepote. Postoji određeno preklapanje među procenama muškaraca i žena, jer oba spola cene velike oči koje se smatraju obeležjem dečijeg lica. Obeležja dečijeg lica smatraju se vrlo privlačnim jer izazivaju osećanja topline i brizi. Oba spola cene istaknute jagodične kosti kao obeležje odraslih, zrelih osoba. Kaningem (Cunningham, 1986) je u svom istraživanju pokazao da su visoke procene privlačnosti povezane s licima koja imaju velike oči, mali nos, malu bradu, istaknute jagodične kosti, uvučene obraze, visoke obrve, velike zenice i širok osmeh. Upravo se ove karakteristike danas uspešno nadomešćuju filterima na društvenim mrežama i aplikacijama za obradu fotografija. Nedavna studija (Gao et al., 2021) ispitivala je potencijalni uticaj fizičke privlačnosti na započinjanje komunikacije na mrežama za upoznavanje, koja pokazuje da su osobe niske atraktivnosti sklonije pokretanju interakcija s privlačnim osobama, dok visoko privlačne osobe to ne čine.

Originalna studija (Walster et al., 1966) polazi od radova Levina i saradnika (Lewin, Dembo, Festinger & Sears, 1944) koji se u svojim terenskim eksperimentima, prema teoriji aspiracije, bave ispitivanjem da li na nečije romantične težnje utiču isti faktori koji utiču na nečiji nivo težnje u drugim oblastima. Walster i saradnici (1966) pronalaze hipotezu podudaranja kod započinjanja romantičnih veza gde pojedinci traže partnere čija je socijalna poželjnost približno jednaka njihovoj. Prilikom odabira partnera, pojedinci procenjuju sopstvenu vrednost i biraju najbolje dostupne kandidate (koji nakon sopstvene procene biraju upravo one koji su i njih birali). Tako izgleda proces odluke među partnerima slične društvene poželjnosti, jer se, prema ovim autorima (Walster et al., 1966), odabirom partnera iz "iste

lige” povećavaju šanse za uspešan ishod. Levin i saradnici (1944) u svom istraživanju zaključuju da se idealni ciljevi zasnivaju na poželjnosti cilja, a ne na razmatranju mogućnosti za postizanje nekog cilja, pa će se, shodno tome, romantični izbori pojedinca u potpunosti zasnivati na poželjnosti druge osobe. Osim toga, dobijeni rezultati njihovog istraživanja (Lewin et al., 1944) pokazuju da realni nivo aspiracije zavisi od objektivne poželjnosti cilja i od opažene mogućnosti da se taj cilj postigne. U istraživanju (Berscheid & Reis, 1998) pretpostavljaju da će hipoteza podudaranja biti podržana u uslovima realnog izbora ili kada je naglašeno moguće odbacivanje od strane partnera koji je predmet izbora. Rezultati ove studije ukazuju da će pokušaji interakcije s osobom suprotnog spola biti češći među onima koji su približno istog nivoa privlačnosti. Fizička privlačnost deluje kao magnet za početnu interakciju s pripadnikom suprotnog spola. Istraživanje Bar-Tala i Saxe (Bar-Tal & Saxe, 1976) sugerise da, kada parovi nisu jednaki u nivoima atraktivnosti, okruženje primećuje razliku.

Hipoteza podudaranja je široko prihvaćena kao potvrđena (Gleitman, Reisberg & Gross, 2007) zato što je na teorijskom nivou kompatibilna s teorijom društvene razmene (Thibaut & Kelley, 1959) i teorijom kapitalnih vrednosti (Walster et al., 1966), koje tvrde da su pojedinci motivisani za formiranje odnosa i najzadovoljniji odnosima u kojima oba partnera daju približno jednak doprinos. Evolucionari psiholozi tvrde da muškarci i žene biraju partnere na osnovu percipirane matematičke vrednosti (Buss & Shackelford, 2008).

DODATNE PRETPOSTAVKE O HIPOTEZI PODUDARANJA

U jednoj studiji (Berscheid & Reis, 1998) predloženo je da se s uparivanjem ispitanika započne tek nakon iskustva s grupom potencijalnih partnera, jer će nakon nekog vremena najpoželjniji partneri odabrati jedni druge i tako eliminisati sami sebe s tržišta. Tada dolazi do podudaranja, jer pojedinac shvata da vreme ističe i da se mora zadovoljiti osobom umerene privlačnosti. Na osnovu toga je verovatnije da će do hipoteze podudaranja doći kod starijih subjekata i onih koji se poznaju neko vreme pre nego kod osoba koje su stranci, kao što je to bio slučaj u originalnoj studiji (Walster et al., 1966). Prema teoriji nivoa aspiracije, na postavljanje ciljeva utiče valenca

mogućeg neuspeha. Osoba koja ima strah od neuspeha treba da izabere mnogo teži cilj od osobe koja ima negativnu valencu neuspeha. Osobe s visokim strahom od odbacivanja deluju po principu hipoteze podudaranja. Ako je verovatnoća neuspeha jednaka nuli, osobe ne bi imale razloga da rade po principu hipoteze podudaranja. Ipak, osobe u okolnostima gde postoji visoka mogućnost odbacivanja biće sklonije ponašanju koje je u skladu s hipotezom podudaranja. Svi subjekti, bez obzira na sopstvenu privlačnost, skloni su odabiru vrlo atraktivnih partnera. Zanimljivo je da se od originalne studije do trenutka provere stanja na terenu ispitivanje hipoteze podudaranja fokusira na različite oblike privlačnosti (Kalick & Hamilton, 1986). Prvi je tvrdnja da ljudi, zapravo, više preferiraju partnere koji su slični sopstvenom nivou privlačnosti. Drugi, prelazni, oblik hipoteze odnosi se na tendenciju ljudi da im se dopadaju izuzetno atraktivni partneri, ali u realnosti biraju partnere istog nivoa privlačnosti. Treća varijanta hipoteze odnosi se na postojanje podudaranja.

PRIKAZ REZULTATA ORIGINALNE STUDIJE

Originalna studija (Walster et al., 1966) polazi od tri specifične hipoteze:

1. Pojedinci koji su veoma poželjni (fizički privlačni ili poseduju velika materijalna dobra) tražiće partnere koji ima veću društvenu poželjnost.
2. Parovi koji su slične društvene poželjnosti pokušaću da se međusobno upoznaju.
3. Pojedinaac nakon iskustva s potencijalnim partnerima različite poželjnosti će izraziti najviše naklonosti prema partneru koji je slične poželjnosti.

Kroz kratak kontakt procenjivači su ocenjivali fizičku privlačnost ispitanika na skali. Nakon toga je ispitanik vršio samoprocenu kroz niz pitanja. Nakon dva dana nasumično su određeni parovi za sastanak. Istraživači u originalnoj studiji su pošli od pretpostavke da će nečija društvena poželjnost uključivati attribute poput fizičke privlačnosti, ličnosti i materijalnog statusa te da će ti aspekti biti međusobno u pozitivnoj korelaciji, ali su se opredelili za fizičku privlačnost kao pokazatelj društvene poželjnosti, jer je ova karakteristika najlakše procenjiva u eksperimentalnim uslovima. Rezultati ovog istraživanja pokazuju da što je osoba privlačnija, to postaje popularnija pri izboru. Povezanost između fizičke privlačnosti i

popularnosti za muškarce iznosi .31, a za žene .46. Rezultati istraživanja pokazuju da je prva hipoteza potvrđena kod oba spola, pokazujući da što je osoba privlačnija, to će lošije proceniti potencijalnog partnera i manje će želiti da izađe s njim. Hipoteze 2 i 3 nisu podržane. Ne postoji značajna tendencija da ispitanici pokušavaju da upoznaju partnere koji su jednako atraktivni kao i oni sami. Najčešća odrednica koliko se osobi dopada partner je koliko je partner privlačan. Što je ženska osoba lepša, to će se više dopadati suprotnom spolu i češće će izraziti želju da bi se sastao s njom. Muškarci u ovom istraživanju ne procenjuju žene prema sopstvenom nivou atraktivnosti. Iako je početna pretpostavka bila drugačija, dobijeni su rezultati da je fizička privlačnost jednako važna kod oba spola. Jedan od zaključaka ovog istraživanja je da je čista fizička privlačnost najvažnija odrednica dopadljivosti, kao i da mere karakteristika ličnosti nisu tako dobri prediktori kao fizička privlačnost, makar ne u kratkotrajnom kontaktu.

PREGLED ISTRAŽIVANJA

Od originalne studije (Walster et al., 1966) pa nadalje istraživači su se fokusirali na podudarnost zasnovanu na fizičkoj privlačnosti, više iz pragmatičnih (brže procenjena osobina u standardnim uslovima) nego teorijskih razloga iako nisu pronašli dokaze o podudarnosti. Istraživači su pretpostavili da nečija društvena poželjnost može biti fizička privlačnost, personabilnost i materijalni status. U nekim studijama (Montoya et al., 2008) se privlačnost meri samoprocenom, u nekim procenom drugih, neka istraživanja koriste obe mere, a različita merenja dovode do različitih ishoda. Prema definiciji, pretpostavlja se da će pojedinci dobrovoljno birati partnere slične poželjnosti, što bi značilo da će nepoželjne osobe birati nepoželjne partnere. Kako hipoteza podudaranja predviđa unakrsnu interakciju gde veoma poželjni biraju poželjne, odbacujući nepoželjne partnere, osobe koje su manje poželjne bi, prema tome, odbacivale poželjne partnere. Za ovakvu tvrdnju skoro da ne postoje dokazi – osim u jednoj studiji (Montoya et al., 2008, Studija 4), gde su izvestili da učesnici koji su objektivno procenjeni kao fizički privlačni (od strane nezavisnih procenjivača) smatraju da će verovatnije biti u odnosu s atraktivnim drugim, dok manje atraktivni misle da bi verovatnije stupili u kontakt s manje atraktivnim partnerima.

Iako su mnoge studije osmišljene kako bi testirale hipotezu podudaranja, uglavnom izveštavaju da svi učesnici preferiraju privlačne partnere (Berscheid & Reis, 1998; Walster et al., 1966). Čak i u originalnoj studiji (Walster et al., 1966) jedini značajni prediktor stavova učesnika prema potencijalnim partnerima bila je fizička privlačnost. Bez obzira na sopstvenu procenu, učesnici su preferirali izuzetno atraktivne partnere.

Kako većina studija izveštava da neprivaćni pojedinci preferiraju privlačne partnere, ne možemo reći da je hipoteza podudaranja empirijski podržana jer u osnovi pretpostavlja da ljudi traže partnere koji su otprilike na istom nivou privlačnosti kao i oni sami, što je bio zaključak istraživanja Kalicka i Hamiltona (1986), usled čega je došlo do smanjenog interesovanja za istraživanje hipoteze podudaranja. To nije bila jedina poteškoća. Osim toga, istraživači su bili ograničeni samo na laboratorijska istraživanja koja se danas mogu proširiti i na online sajtove za upoznavanje usled široke rasprostranjenosti istih, usled čega je situacija odabira znatno prirodnija i spontanija. Bilo je pokušaja da se sprovede studija koja predstavlja replikaciju biranja partnera u stvarnosti (Bouanchaud et al., 2006). Istraživači su pokušali da kroz analizu rijaliti emisija provere da li mogu da pretpostave da li će osoba birati nekoga ko je sličnog nivoa atraktivnosti. Međutim, hipoteza nije podržana.

U istraživanju koje se bavi fizičkom atraktivnošću i trajnošću partnerskih relacija (Ma-Kellams et al., 2017) kroz četiri studije potvrđeno je da fizička atraktivnost može predvideti mogućnost raskida veze i smanjena odstupanja od atraktivnih alternativa. Spielman i saradnici (Spielmann et al., 2020) ispitali su da li je pristajanje na manje od onog što zaslužuju posledica smanjene fizičke privlačnosti među osobama koje se boje samoće. Dobijeni rezultati pokazuju da tendencija osoba s izraženim strahom od samoće da budu manje selektivni tokom *speed datinga* nije objašnjena ni njihovom samoprocenom ni ocenom nezavisnih posmatrača.

ISTRAŽIVANJE NA SAJTOVIMA ZA UPOZNAVANJE ("ONLINE DATING SITES")

Studije sprovedene na sajtovima za upoznavanje daju mešovite rezultate u odnosu na hipotezu podudaranja. Jedna studija pokazuje da osobe s atraktivnijim profilnim fotografijama dobijaju više poruka od drugih korisnika,

nezavisno od privlačnosti pošiljaoca (Hitsch et al., 2010). Još jedno online istraživanje pokazuje da se osobama više dopadaju drugi koji su nešto privlačniji od njih samih, kao i da postoji veza između fizičke privlačnosti pojedinca i atraktivnosti osobe koju bi želeli da upoznaju (Lee – Loewenstein – Ariely – Hong – Young, 2008). Mnoga eksperimentalna istraživanja ne podržavaju hipotezu podudaranja, već dosledno pokazuju sklonost ljudi prema vrlo atraktivnim partnerima prilikom udvaranja (Kalick & Hamilton, 1986).

Istraživanja (Shaw Taylor et al., 2011) pokazuju da je sličnost povezana s međuljudskom privlačnošću (Montoya et al., 2008). Većina studija koje se bave hipotezom podudaranja, uključujući i originalni eksperiment (Walster et al., 1966), ne pokazuju da pojedinci biraju slične poželjne partnere. Dosledan nalaz ovih studija bio je da većina ljudi, bez obzira na sopstvenu privlačnost, preferira veoma poželjne partnere. Jedna od studija (Shaw Taylor et al., 2011) tvrdi da, uprkos eksperimentalnoj proverbi hipoteze podudaranja, ona ipak nije empirijski potvrđena i da mnogi aspekti nisu ni testirani. Prema ovima autorima, istraživanje se fokusira na tri ključne karakteristike hipoteze:

1. Samoprocena pojedinaca o sopstvenoj socijalnoj poželjnosti predviđa podudarnost.
2. Romantični partneri se poklapaju u socijalnoj poželjnosti.
3. Pojedinci, zapravo, traže i dobrovoljno biraju partnere slične društvene vrednosti.

Kao i u originalnoj studiji, korišćeno je više mera procene: mera društvene poželjnosti (samopoštovanje, fizička privlačnost, popularnost na web-lokaciji), samoevaluacije i druge procene socijalne poželjnosti te podaci prikupljeni s internetske stranice za upoznavanje. Krenuli su od dve pretpostavke:

1. Procena sopstvene vrednosti previđa koga će izabrati kao partnera za izlazak.
2. Da li je podudaranje prisutno u fazi odabira partnera, tj. da li pojedinci biraju osobe sličnog nivoa poželjnosti.

Istraživanje je provedeno kroz tri studije od koji se prva odnosila na otvaranje profila ispitanika na određenoj web-lokaciji i gledanje profila koji

pripadaju potencijalnim partnerima za izlazak različite socijalne poželjnosti. Dobijeni rezultati pokazuju da i socijalno poželjne i nepoželjne osobe tvrde da bi se radije zabavljale sa socijalno poželjnim partnerima, ali osobe koje sebe procenjuju manje socijalno poželjnim biraju (u ovom slučaju kontaktiraju na sajtu) manje socijalno poželjne partnere. U drugu studiju je kao nezavisna varijabla uključena fizička privlačnost i ispitanici su imali zadatak da ocenjuju atraktivnost slika na profilu i slika ljudi s kojima su ti korisnici kontaktirali. Rezultati druge studije pokazuju da ljudi na *dating* sajtovima češće kontaktiraju privlačnije osobe (odnosno ne biraju nužno slične sebi po atraktivnosti), što nije u skladu s hipotezom podudaranja. Osobe koje su kontaktirale osobe slične fizičke atraktivnosti imale su veće šanse da dobiju odgovor na *online dating* sajtu, što jeste u skladu s hipotezom. U trećoj studiji ispitivano je iskustvo na mreži za upoznavanje uz samoprocenu ispitanika i popularnosti kao mere socijalne poželjnosti. Prema rezultatima treće studije, i muškarci i žene višeg samopoštovanja su procenjivali osobe koje su kontaktirali kao poželjnije, a ove osobe su bile i popularnije (veći broj kontaktiranja na sajtu). Žene koje su bile nižeg samopoštovanja birale su manje popularne muškarce, dok je opšti zaključak da osobe s nižom socijalnom poželjnosti dobrovoljno biraju nepoželjne partnere. Na osnovu ovoga možemo zaključiti da ljudi ne preferiraju, a nekad i ne iniciraju nužno kontakt s osobom slične socijalne poželjnosti i fizičke privlačnosti, ali je veća šansa da će kontakt biti uspešan ako postoji podudaranje.

NOVA MATEMATIČKA TEORIJA ODABIRA PARTNERA

Na osnovu prikazanog možemo zapaziti da ljudi bez obzira na sopstveni nivo fizičke privlačnosti preferiraju visoko privlačne partnere, međutim ta tendencija slabi kada su prisutni moderirajući faktori koji uključuju nisku dostupnost vrlo atraktivnih potencijalnih partnera u opštoj populaciji i predviđenju mogućnost odbacivanja (Huston, 1973). Iz perspektive tražioca očekivana verovatnoća odbacivanja je pozitivno povezana s nivoom atraktivnosti cilja i negativno s nivoom privlačnosti tražioca partnera (Takeuchi, 2006). Nova teorija polazi i od pretpostavke da postoji razlika u kojoj meri neki spol vrednuje fizičku privlačnost suprotnog spola, podrazumevajući da muškarci lako mogu nadoknaditi deficit u fizičkoj privlačnosti drugim poželjnim osobinama, poput visokog socioekonomskog

statusa, što pruža osnovu za određenu vrstu neusklađenosti između muškaraca i žena. Nova teorija, za razliku od hipoteze podudaranja, treba da opiše, objasni i predvidi složenost fizičke privlačnosti na osnovu utvrđenih principa operantnog učenja i teorije društvene razmene, kao i da proširi novu teoriju na opštu teoriju međuljudske privlačnosti uvođenjem novih dimenzija poželjnosti, poput sličnosti stavova i socioekonomskog statusa. Prema principima operantnog učenja i društvene razmene, pokušaji osobe da pokrene udvaranje zavise od njene predviđene verovatnoće te veličine nagrade (pojačanja) i kazne (troškovi i rizici) u odnosu na ulaganja društvene poželjnosti u odnos. Kako smo iz ranijih studija videli da je značajan deo društvene poželjnosti predstavljen nečijom fizičkom privlačnošću, pojmovi verovatnoće se svode na funkcije fizičke privlačnosti potencijalnih partnera. Ova teorija primenjiva je samo na odnos između pojedinaca iste rase/etničke skupine i sličnih godina. Posebno je dizajnirana da objasni fenomen podudaranja u dimenziji fizičke privlačnosti. Primenljiva je samo na realne izbore partnera i početno formiranje odnosa. Iako je u osnovi dizajnirana da objasni i predvidi različite obrasce ponašanja kod odabira partnera posebno zasnovanog na nečijem nivou fizičke privlačnosti kao glavne odrednice udvaranja, moguće je generalizovati i na druge dimenzije poželjnosti, poput sličnosti u stavovima, demografskim karakteristikama i društveno-ekonomskom statusu. Ovi pokazatelji mogu služiti kao osnova obuhvatnijem poređenju alternativnih ciljeva u pogledu ukupnih tržišnih vrednosti (Takeuchi, 2006) i najverovatnije će delovati interaktivno međusobno. Shodno tome, odlučivanje će se zasnivati na kombinaciji različitih informacija o drugima. Svrha ovog rada (Takeuchi, 2006) bila je da predloži novu teoriju odabira partnera koja može u potpunosti da se posveti složenosti fenomena privlačnosti prilikom formiranja odnosa. Za razliku od polazne hipoteze podudaranja (Walster et al., 1966), ovakva teorija mogla bi predvideti različite obrasce ponašanja prilikom izbora partnera, a, osim toga, hipoteza podudaranja nije teorijski nikada razrađivana od originalne studije.

ZAKLJUČAK

Pregledom studija o hipotezi podudaranja možemo zaključiti da je reč o vrlo složenom fenomenu privlačnosti koji se, pre svega, odnosi na fizičku privlačnost. Početna istraživanja hipoteze podudaranja (Berscheid et al.,

1971; Walster et al., 1966) polaze od teorije nivoa aspiracije (Lewin et al., 1944) i gledaju na izbor partnera kao na kompromis između sklonosti vrlo privlačnom i atraktivnom partneru te straha od društvenog odbacivanja od strane potencijalnog partnera. Iz prikazanih studija, stiče se utisak da je fizički izgled jednako bitan kod oba spola. Da li se zaista hipoteza podudaranja svodi samo na fizičku atraktivnost partnera ili je to iz više praktičnih istraživačkih razloga – ostaje da se istraži u nekim novim studijama.

Kroz ovaj prikaz studija možemo primetiti kako se ispitivanje hipoteze podudaranja iz eksperimentalne situacije pomerilo k analizi sajtova za upoznavanje, a rijaliti programi postaju pogodno tlo za proveravanje hipoteze podudaranja. Iako je hipoteza u osnovi bazirana na teoriji aspiracije, matematička teorija odabira partnera nudi novu potencijalnu teorijsku osnovu. Prema ovoj teoriji, muškarci nedostatak fizičke privlačnosti mogu lako nadomestiti kroz npr. materijalni status ili položaj u društvu, ali i ovde postoje ograničenja u vidu rase i razlike u godinama. Kao hipoteza podudaranja, i nova teorija se bavi početnom fazom formiranja odnosa, pa ostaje uskraćena za informacije da li se koncept podudaranja može generalizovati i na dugotrajne odnose poput braka.

Sve češće u medijima vidimo parove različite fizičke privlačnosti (Jennifer Lopez i Ben Affleck) i razlike u godinama (Donald i Melania Trump, Vincent Cassel i Tina Kunakey), gde ne možemo reći da je njihov odnos baziran na odabiru partnera iz iste lige, bar ne kada je reč o fizičkom izgledu. Slična situacija je i u rijaliti programima koji se emituju u Srbiji, gde osobe vrlo brzo ulaze u partnerske odnose bez obzira na fizičku privlačnost suprotnog spola, kao i na razliku u godinama, te se sugerira da se analiziraju ovakvi programi jer su najbliži realnim izborima u prirodnom okruženju. Sa druge strane, imamo i primere poznatih parova gde su oba partnera vrlo fizički atraktivna, poput Angeline Jolie i Brada Pitta, ali i dalje ne možemo naslutiti razloge njihove uzajamne privlačnosti.

Neodgovoreno pitanje i tema za dalja istraživanja je da li su svi ljudi više skloni odabiru atraktivnih partnera ili preferiraju partnere slične sebi, kao i potreba da se hipoteza podudaranja proširi na druge karakteristike privlačnosti kako bi se došlo do odgovora. U svakom slučaju, kako hipoteza podudaranja još uvek nije u potpunosti ni potvrđena ni opovrgnuta, ostaje da se po potrebi služimo latinskim poslovicama iz naslova kako bismo

bolje opisali neki par shodno njihovim karakteristikama, a na osnovu naše subjektivne procene kao posmatrača.

LITERATURA

- Bar-Tal, D., Saxe, L., 1976. “Perceptions of similarly and dissimilarly attractive couples and individuals”. *Journal of Personality and Social Psychology*, 33(6), str. 772–781. Dostupno na: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.33.6.772> [12. 9. 2021].
- Berscheid, E., Dion, K., Walster, E., Walster, G. W., 1971. “Physical attractiveness and dating choice: A test of the matching hypothesis”. *Journal of Experimental Social Psychology*, 7(2), str. 173–189. Dostupno na: [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(71\)90065-5](https://doi.org/10.1016/0022-1031(71)90065-5) [16. 6. 2020].
- Berscheid, E., Reis, H. T., 1998. “Attraction and close relationships”. U: Gilbert, D. T., Fiske, S. T., Lindzey, G. ur. *The handbook of social psychology*. McGraw-Hill, str. 193–281.
- Bouanchaud, J. L., Yost Hammer, E., Hammer, E. D., 2006. “The Matching Hypothesis in Reality TV”. *Psi Chi Journal of Psychological Research*, 11(1), str.9–13. Dostupno na: <https://doi.org/10.24839/1089-4136.JN11.1.9> [14. 6. 2020].
- Buss, D. M., Shackelford, T. K., 2008. “Attractive Women Want it All: Good Genes, Economic Investment, Parenting Proclivities, and Emotional Commitment”. *Evolutionary Psychology*, 6(1), 147470490800600. Dostupno na: <http://doi.org/10.1177/147470490800600116> [14. 6. 2020].
- Cunningham, M. R., 1986. “Measuring the physical in physical attractiveness: Quasi-experiments on the sociobiology of female facial beauty”. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(5), str.925–935. Dostupno na: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.50.5.925> [13. 6. 2020].
- Feingold, A., 1988. “Matching for attractiveness in romantic partners and same-sex friends: A meta-analysis and theoretical critique”. *Psychological Bulletin*, 104(2), str. 226–235. Dostupno na: <https://doi.org/10.1037/0033-2909.104.2.226> [16. 6. 2020].
- Folkes, V. S., 1982. “Forming relationships and the matching hypothesis”. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 8(4), str. 631–636. Dostupno na: <https://doi.org/10.1177/0146167282084005> [16. 6. 2020].
- Gao, P., Wang, X., Chen, H., Dai, W., Ling, H., 2021. “What is beautiful is not always good: Influence of machine learning-derived photo attractiveness on intention to initiate social interactions in mobile dating applications”.

- Connection Science*, 33(2), str. 321–340. Dostupno na: <https://doi.org/10.1080/09540091.2020.1814204> [20. 9. 2021].
- Hitsch, G. J., Hortaçsu, A., Ariely, D., 2010. “Matching and Sorting in Online Dating”. *American Economic Review*, 100(1), 130–163. Dostupno na: <https://doi.org/10.1257/aer.100.1.130> [13. 6. 2020].
- Huston, T. L., 1973. “Ambiguity of acceptance, social desirability, and dating choice”. *Journal of Experimental Social Psychology*, 9(1), str. 32–42. Dostupno na: [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(73\)90060-7](https://doi.org/10.1016/0022-1031(73)90060-7) [14. 6. 2020].
- Kalick, S. M., Hamilton, T. E., 1986. “The matching hypothesis reexamined”. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(4), str. 673–682. Dostupno na: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.4.673> [13. 6. 2020].
- Keljanović, A., Todić-Jakšić, T., 2018. “Fizički self koncept studenata psihologije na Univerzitetu u Prištini”. U: Stanković, V., Stojanović, T. ur. *Antropološki i teoantropološki pogled na fizičke aktivnosti od Konstantina Velikog do danas*. Zbornik radova sa 5. međunarodne naučne konferencije. Leposavić: Fakultet za sport i fizičko vaspitanje, str. 161–168
- Lee, L., Loewenstein, G., Ariely, D., Hong, J., Young, J., 2008. (n. d.). *If I’m Not Hot, Are You Hot or Not?: Physical-Attractiveness Evaluations and Dating Preferences as a Function of One’s Own Attractiveness*. Dostupno na: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1111/j.1467-9280.2008.02141.x> [15. 6. 2020].
- Lewin, K., Dembo, T., Festinger, L., Sears, P. S., 1944. *Level of aspiration*. Dostupno na: <https://doi.org/10.1037/10319-006> [13. 6. 2020].
- Ma-Kellams, C., Wang, M. C., Cardiel, H., 2017. “Attractiveness and relationship longevity: Beauty is not what it is cracked up to be”. *Personal Relationships*, 24(1), str. 146–161. Dostupno na: <https://doi.org/10.1111/pere.12173> [14. 9. 2021].
- Montoya, R. M., Horton, R. S., Kirchner, J., 2008. “Is actual similarity necessary for attraction? A meta-analysis of actual and perceived similarity”. *Journal of Social and Personal Relationships*. Dostupno na: <https://doi.org/10.1177/0265407508096700> [14. 6. 2020].
- Shaw Taylor, L., Fiore, A. T., Mendelsohn, G. A., Cheshire, C., 2011. “‘Out of My League’: A Real-World Test of the Matching Hypothesis”. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37(7), str. 942–954. Dostupno na: <https://doi.org/10.1177/0146167211409947> [9. 6. 2020].
- Spielmann, S. S., Maxwell, J. A., MacDonald, G., Peragine, D., Impett, E. A., 2020. “The predictive effects of fear of being single on physical attractiveness and less selective partner selection strategies”. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(1), str. 100–123. Dostupno na: <https://doi.org/10.1177/0265407519856701> [14. 9. 2021].

- Takeuchi, S. A., 2006. “On the Matching Phenomenon in Courtship: A Probability Matching Theory of Mate Selection”. *Marriage & Family Review*, 40(1), str. 25–51. Dostupno na: https://doi.org/10.1300/J002v40n01_03 [14. 6. 2020].
- Thibaut, J.W. and Kelley, H.H. (1959) *The social psychology of groups*. New York: John Wiley & Sons. [14. 6. 2020].
- Thiessen, D., Gregg, B., 1980. “Human assortative mating and genetic equilibrium: An evolutionary perspective”. *Ethology and Sociobiology*, 1(2), str. 111–140. Dostupno na: [https://doi.org/10.1016/0162-3095\(80\)90003-5](https://doi.org/10.1016/0162-3095(80)90003-5) [13. 6. 2020].
- Walster, E., Aronson, V., Abrahams, D., Rottman, L., 1966. “Importance of physical attractiveness in dating behavior”. *Journal of Personality and Social Psychology*, 4(5), str. 508–516. Dostupno na: <https://doi.org/10.1037/h0021188> [10. 6. 2020].
- Wickham, L. H. V., Morris, P. E., 2003. “Attractiveness, Distinctiveness, and Recognition of Faces: Attractive Faces Can Be Typical or Distinctive but Are Not Better Recognized”. *The American Journal of Psychology*, 116(3), str. 455–468. Dostupno na: <https://doi.org/10.2307/1423503> [15. 6. 2020].

“BIRDS OF A FEATHER FLOCK TOGETHER” OR “OPPOSITES ATTRACT” – THE MATCHING HYPOTHESIS ON THE SIDE OF PHYSICAL ATTRACTIVENESS OR SOCIAL DESIRE OF THE PARTNER

Summary

Despite the time when the body-positive concept challenges the ways in which the media and society present the image of the “ideal body”, one gets the impression that the most valuable trait is physical appearance. Those who dictate today’s standards are physically attractive, attractive, popular, and thus more desirable as potential partners. People, regardless of their own attractiveness, tend to choose attractive partners. However, the matching hypothesis assumes that individuals choose partners with a similar level of attraction. In this review, we will see if choosing a partner from the “same league” increases our chances of a successful outcome. One of the conclusions of the initial research of the matching hypothesis is that pure physical attractiveness is the most important determinant of likeability. Although, we know of couples who are not equally physically attractive, and even then, one’s social desirability other than physical attractiveness can be offset by personability and material status. The tendency to prefer highly attractive partners weakens when moderating factors are present that include the low availability of attractive potential partners in the general population and predict the possibility of rejection. The matching hypothesis has not been empirically confirmed and many aspects have not been tested. Therefore, we present a new theory based on the assumption that there is a difference in the extent to which a gender values physical attractiveness, implying that men can easily compensate for the deficit in physical attractiveness with other desirable characteristics such as high socioeconomic status. Although it is basically designed to explain and predict different patterns of behavior when choosing a partner, it is possible to generalize to other dimensions of desirability.

Key words: *matching hypothesis, physical appearance, attractiveness*